

Monitor 2023

Agrifood

Provincie Gelderland

Definitief
donderdag 16 mei 2024

Bezoekadres: Markt 11, 6811 CG ARNHEM
Postadres: Postbus 9090, 6800 GX ARNHEM
Telefoon: (026) 3599480
E-mail: post@gelderland.nl
Website: www.gelderland.nl

---

 provincie

Gelderland

Agrifood

Toekomst voor de Gelderse boer

Dit beleidsprogramma is gebaseerd op de Kadernota Agrifood 2021-2030 dat in 2021 is vastgesteld (PS2020-880).

Ambitie: Wat willen we bereiken?

We willen bijdragen aan een voedselproductie met herstel van biodiversiteit, landschappen en kringlopen. De richting die ons voor ogen staat is een natuurinclusieve kringlooplandbouw met een duurzaam verdienmodel.

Doel: Hoe gaan we dat doen?

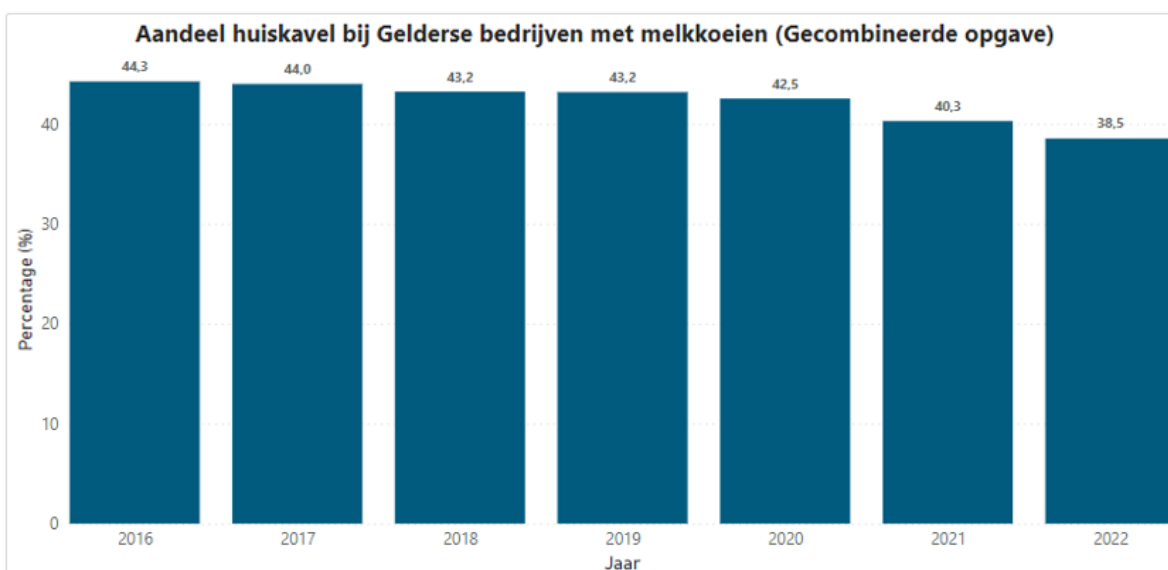
We dragen bij aan een economisch rendabel landbouwsysteem dat beheer van natuurlijke hulpbronnen duurzaam integreert in de bedrijfsvoering, inclusief de zorg voor ecologische functies en de biodiversiteit op en om het bedrijf. Dit doen we door:

1. richting te geven met behulp van indicatoren;
2. kennis te delen en stimuleren van innovatie;
3. de overstap naar natuur inclusieve en/of kringlooplandbouw mogelijk te maken;
4. bij te dragen aan een verdienmodel, zoals maatschappelijke diensten.

Wat verwachten we dat er verandert?

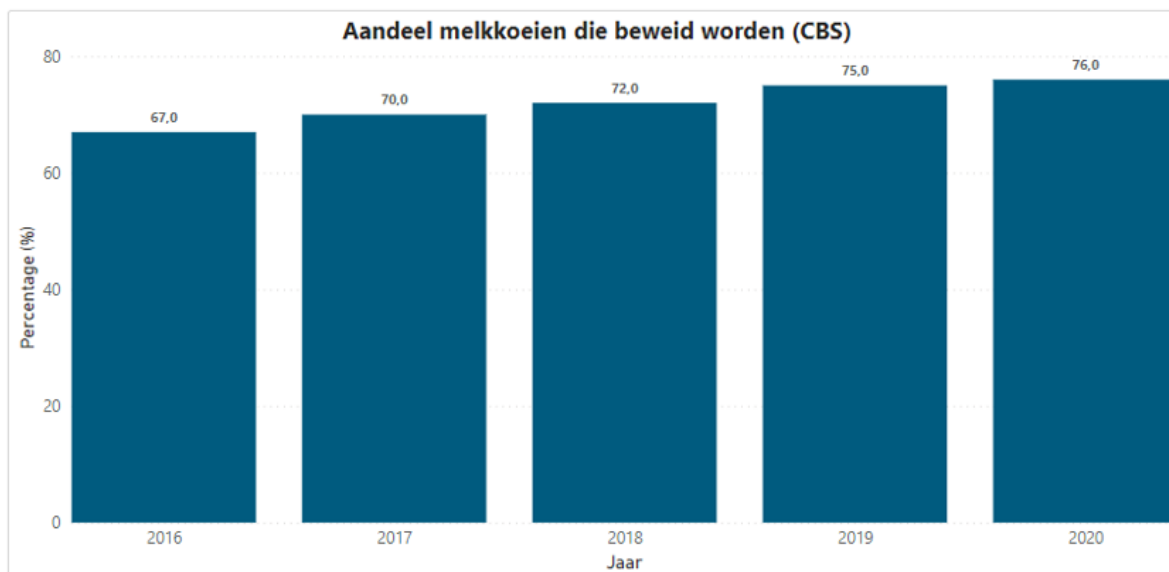
Omdat een duurzaam verdienmodel vooropstaat zijn de volgende 3 indicatoren geselecteerd. Het gemiddeld jaarinkomen van een agrarische bedrijf, het aandeel huiskavel in de melkveehouderij en weidegang van koeien. In het Dashboard Agrifood worden alle indicatoren uit de kadernota in beeld gebracht.

Hoe zien we dat in Gelderland?

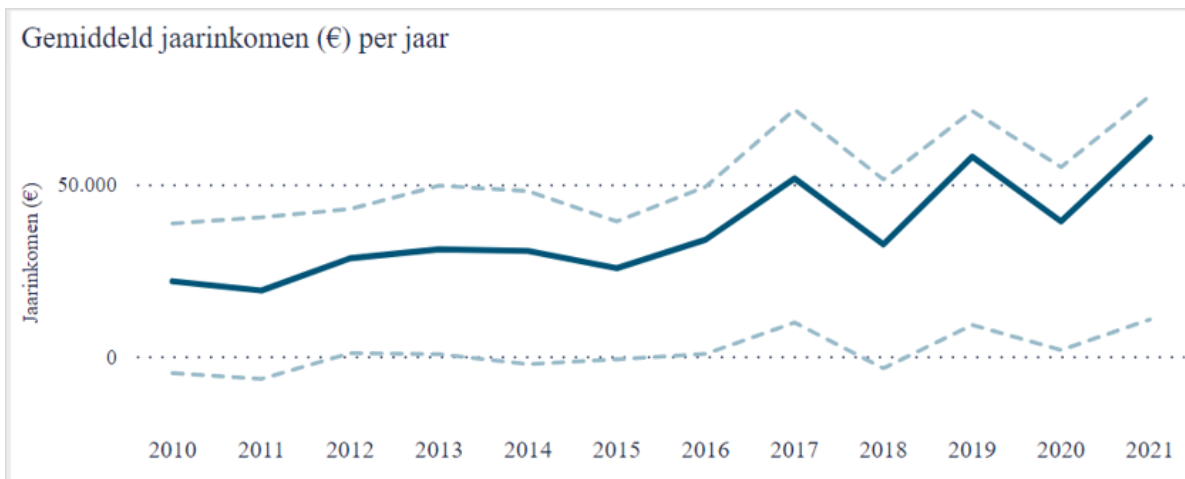
Duiding

Een groter aandeel huiskavel ten opzichte van het gehele melkveebedrijf maakt weidegang van melkkoeien beter mogelijk. Daarom streven we een groei na van het aandeel huiskavel. Desondanks zien we dat het aandeel huiskavel bij melkveebedrijven daalt; in 2022 tot 38,5% van het totale aantal agrarische kavels. Met name de laatste 2 jaren (2021 en 2022) daalt het sneller. Gezien de omvang van de melkveehouderij verschuift er jaarlijks gemiddeld circa 1000 ha van huiskavel naar veldkavel. Waarschijnlijk daalt dit door stoppende bedrijven, waarvan de gronden in gebruik genomen worden door melkveehouders uit de omgeving, waarna de gronden op meer afstand komen te liggen van de stal.

Duiding

Omdat weidegang bijdraagt aan veel doelen (met name stikstof, CO₂, diergezondheid en biodiversiteit) streven we een verhoging na. De CBS-cijfers uit deze periode laten zien dat het aantal bedrijven dat aan weidegang doet en het aantal koeien dat beweid wordt naar 76% is gestegen. Met name het Convenant Weidegang uit 2012 heeft daar aan bijgedragen. Met het convenant heeft de sector en de retail een weidepremie geregeld (en controle mechanisme) voor zogenaamde weidemelk (melk van koeien die minimaal 6 uur per dag gedurende 120 dagen per jaar buiten lopen). Alleen bij nadere bestudering (zie het Dashboard Agrifood) blijkt dat het aantal uren per jaar dat koeien buiten lopen gemiddeld daalt. Mogelijk mede door het toetreden van een grotere groep bedrijven en koeien die minder buiten lopen.

Bron: Bedrijven informatienet (WUR)

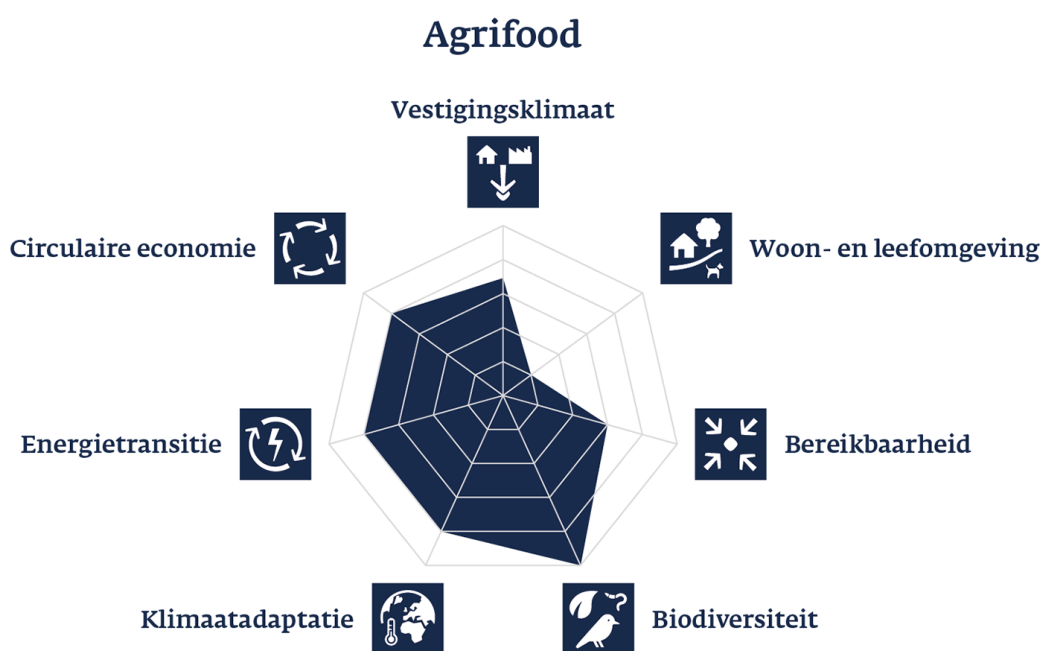
Duiding

We zien behoorlijke verschillen in het gemiddeld jaarinkomen per bedrijfstype. Ook zien we het jaarinkomen door de jaren heen behoorlijk fluctueren met een stijgende trend in de laatste jaren.

Zie voor meer informatie het Dashboard Agrifood.

Ambitieweb

Hoe verhoudt het beleidsprogramma zich tot de ambities uit de Omgevingsvisie? U ziet het hier.

De samenhang tussen de beleidsprogramma's bij het realiseren van de Omgevingsvisie zijn via scores in kaart gebracht. De scores zijn oplopend via een score van 1 t/m 5 als volgt voor Agrifood:

1. Samenhang met Vestigingsklimaat (3-4)

Het streven naar een natuurinclusieve kringlooplandbouw is één van de missies waar in Gelderland ook aan wordt gewerkt vanuit economisch beleid. Door innovatie in de landbouw wordt het vestigingsklimaat in Gelderland versterkt en profiteert het van de kennisinfrastructuur – vice versa. Landbouw is belangrijk voor de landschappelijke kwaliteit en heeft waarde voor recreatie. Natuurinclusieve landbouw en het combineren van toeristisch-recreatieve functies met agrarisch ondernemerschap kunnen bijdragen aan die evenwichtige verdeling van toerisme en recreatie over heel Gelderland en kan het verdienmodel voor de boer versterken. Daarnaast dragen agrariërs die leveren via de korte keten bij aan de sociale verbondenheid, doordat meer initiatieven op het platteland ontstaan die zich richten op het leggen van sociale verbindingen.

2. Samenhang met Wonen (1)

De woonopgave richt zich meer op het stedelijk gebied, terwijl de landbouw daarbuiten ligt. Het is duidelijk dat er een spanning op het gebied van grondgebruik kan komen op het moment dat er uitbreidingslocaties worden gezocht. Het landelijk gebied en haar verschijningsvorm zijn van belang voor de leefomgeving. Daarnaast maakt de landbouw- en tuinbouw gebruik van veel seizoensarbeiders die al dan niet tijdelijk gehuisvest worden.

3. Samenhang met Bereikbaarheid (3)

Circa 40% Van de vrachtwagenbewegingen in Nederland zijn direct en/of indirect met het voedsel- en landbouwsysteem verbonden. Dan gaat het om aanvoer van veevoer, zaaizaad, machines e.d. naar het boerenerf, afvoer van agrarische producten naar tussenhandel en verwerking, import en export van voedsel van en naar het buitenland, transport naar distributie centra, transport van distributie centra naar supermarkten (521 locaties in Gelderland) en andere winkels (speciaalzaken), restaurants en cateringbedrijven.

Een voedselsysteem dat minder leunt op externe inputs (kunstmest, veevoer en gewasbeschermingsmiddelen), optimaal gebruik maakt van natuurlijk hulpbronnen en daardoor minder mestoverschot tot gevolg heeft, leidt ook tot minder mobiliteit en een betere bereikbaarheid.

In het landelijke gebied zijn bereikbaarheidsknelpunten niet bekend, verkeersveiligheid is wel een aandachtspunt. Een groter aandeel huiskavel in de melkveehouderij heeft als gunstig bijeffect: minder trekker bewegingen over de openbare weg.

Lokale distributie is van belang voor het versterken van de korte keten

4. Samenhang met Biodiversiteit (5)

Biodiversiteit en Agrifood hangen sterk met elkaar samen en kunnen soms op gespannen voet staan. De omslag naar natuurinclusieve landbouw en ook biologische landbouw leidt tot meer biodiversiteit door een vermindering van emissies (zoals stikstof en gewasbeschermingsmiddelen) en zorgt voor structurele verlaging van de stikstofneerslag. Ook wordt bijgedragen aan de realisatie van meer bomen in het landelijk gebied en wordt agroforestry gestimuleerd. Hiermee draagt het bij aan natuurversterking en -herstel en heeft

het een positief effect op de biodiversiteit. Er wordt bekeken of boeren voor natuurbeheer ondersteund kunnen worden via een landschapsfonds. Daarnaast heeft een goede biodiversiteit gunstige effecten op plaagdier bestrijding en bestuiving van landbouwgewassen

5. Samenhang met Klimaatadaptatie (4)

Klimaatadaptatie heeft een directe invloed op de agrarische sector. Er is een spanning tussen grondgebruik, droogte, watergebruik en grondwaterstand. De inzet op kringlooplandbouw kan de emissie van nutriënten en gewasbeschermings- middelen verminderen. Dit leidt tot verbetering van de waterkwaliteit van het grond- en oppervlaktewater. Hiermee levert Agrifood een belangrijke bijdrage aan de realisatie van wateropgaven. Aan de andere kant wordt de agrarische sector vanuit klimaatadaptatie ondersteund om aanpassingen te doen die nodig zijn door de verwachte klimaatveranderingen en te investeren in een goede bodemkwaliteit.

6. Samenhang met Energietransitie (4)

Er is spanning tussen grondgebruik en kansen voor opwek en besparing. De uitstoot bestaat zowel uit overige broeikasgassen (in de landbouw vooral methaan vanuit de melkveehouderij) als uit CO₂ die vrijkomt bij het gebruik van fossiele brandstoffen door de landbouw, tuinbouw (verwarming) en bosbouw. Daarnaast komt CO₂ vrij bij de productie van kunstmest. De omslag naar een duurzame kringlooplandbouw draagt bij aan het klimaat, door o.a. emissievermindering, maar ook koolstofrijke (landbouw)bodems en de inzet op energiebesparing en duurzame energieopwekking op landbouwbedrijven.

7. Samenhang met Circulaire Economie (4)

Kringlooplandbouw is de invulling van circulaire economie voor de land- en tuinbouw en draagt er aan bij dat mineralen in een gebied niet uitgeput raken. Het programma Agrifood richt zich op de primaire sector (de boer) om voedsel efficiënter en duurzamer te produceren, verwerken en consumeren door zuinig om te gaan met grondstoffen, kringlopen op een zo laag mogelijk schaalniveau sluiten en uitstoot naar bodem, water en lucht beperken, langs de thema's eiwitten, mestverwerking, tegengaan voedselverspilling en circulair veevoer. Hierbij wordt nauw samengewerkt met het programma circulaire economie, dat zich richt op de schakels in de keten die de grondstoffen leveren aan de boer en de bedrijven die de producten van de boer verwerken. Een integrale ketenbenadering vanuit beide programma's is essentieel voor het doelbereik.

Verder lezen?

- Bekijk meer cijfers op het Dashboard Agrifood
- Lees hier meer over Agrifood